

Phát huy vai trò của người giảng viên triết học nhằm khơi dậy ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo cho sinh viên Việt Nam hiện nay

ThS. PHẠM KHÁNH NGỌC

Trường Đại học Lao động - Xã hội; Email: ngocpham.dlxh@gmail.com

Tóm tắt: Lý luận Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam, cũng như thực tiễn tiến hành công cuộc bảo vệ Tổ quốc ở Việt Nam đã khẳng định vai trò quan trọng của ý thức bảo vệ Tổ quốc nói chung, bảo vệ chủ quyền biển đảo Việt Nam nói riêng. Việc khơi dậy ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo (YTBVCQBD) của sinh viên Việt Nam là mối quan tâm của Đảng, Nhà nước và của cả hệ thống giáo dục quốc dân. Vì vậy, cần phải kết hợp hài hòa đào tạo tri thức khoa học với việc khơi dậy, bồi dưỡng và nâng cao YTBVCQBD cho sinh viên để họ thấy được vai trò của mình trong quá trình xây dựng đất nước Việt Nam hùng mạnh, sánh vai với các cường quốc năm châu như lời căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Từ khóa: vai trò, vai trò của giảng viên triết học, khơi dậy, ý thức bảo vệ Tổ quốc, ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo, sinh viên.

Trước những diễn biến nhanh chóng, phức tạp của tình hình thế giới, khu vực cũng như tình hình trong nước, đặc biệt là sự phát triển của cuộc cách mạng khoa học và công nghệ hiện đại hiện nay đang tác động mạnh mẽ, toàn diện đến tư tưởng, thái độ, tình cảm, ý chí quyết tâm bảo vệ Tổ quốc của sinh viên Việt Nam. Những tác động này có thể làm cho sinh viên hoang mang, giao động thậm chí là đề cao hoặc tuyệt đối hóa vai trò của yếu tố vũ khí, trang bị, kỹ thuật quân sự, xem nhẹ yếu tố chính trị - tinh thần. Điều này đòi hỏi người giảng viên triết học, ngoài việc trang bị tri thức cho sinh viên cần phải giúp sinh viên hoàn thiện về nhận thức, nâng cao cảnh giác trước những ý định lôi kéo, xuyên tạc, những "viên kẹo bọc đường" của các thế lực thù địch chống phá sự nghiệp cách mạng XHCN mà toàn Đảng, toàn dân ta đang xây dựng.

1. Vai trò của giảng viên triết học nhằm khơi dậy ý thức bảo vệ Tổ quốc cho sinh viên Việt Nam hiện nay

Giảng viên môn Triết học là những người làm công tác giảng dạy, là những người trực tiếp định hướng, tác động nhằm hình thành thế giới quan khoa học, nhân sinh quan cách mạng và phương pháp luận khoa học; định hướng giá trị và nhân cách cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng hiện nay. Trong quá trình giảng dạy, giảng viên triết học luôn giữ vai trò quan trọng không chỉ là giáo dục tri thức mà còn định hướng nhận thức và hành động cho sinh viên trong quá trình rèn luyện đạo đức cách mạng, từ đó hình thành tư tưởng yêu nước và

YTBVCQBD cho sinh viên. Như vậy, trong quá trình giáo dục, vai trò của người giảng viên triết học được thể hiện ở:

Thứ nhất, giảng viên triết học là người truyền đạt những tri thức lý luận chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối chủ trương chính sách của Đảng và Nhà nước cho sinh viên. Cho nên, nội dung giảng dạy Triết học ngoài việc phải đảm bảo tính chính xác, khoa học còn cần phải mang tính chính trị, tính khoa học và tính thực tiễn sâu sắc, với mục đích là góp phần hình thành thế giới quan, phương pháp luận, củng cố niềm tin vào sự nghiệp cách mạng của Đảng, Nhà nước.

Trước những tác động tiêu cực từ quá trình toàn cầu hóa và hội nhập kinh tế hiện nay việc dạy và học môn Triết học cần được người giảng viên chú trọng kết hợp giữa tính đảng và tính khoa học nhằm thực hiện tốt những nhiệm vụ chính trị được Đảng và Nhà nước giao phó cũng như tuyên truyền chủ trương, chính sách về công cuộc đổi mới để sinh viên thấy được giá trị của độc lập tự do cũng như thấy được trách nhiệm của mình trong việc bảo vệ nền độc lập tự do ấy. Vì vậy, trong quá trình giảng dạy, người giảng viên phải để cho sinh viên tham gia nhiều nhất vào quá trình tự lĩnh hội và làm chủ tri thức. Chỉ như thế, sinh viên mới thể hiện được năng lực tư duy lý luận và sự hiểu biết về thực tiễn cuộc sống xung quanh của bản thân.

Thứ hai, thông qua phong cách sống, làm việc giảng viên triết học phải luôn là tấm gương mẫu mực trong rèn luyện, trau dồi tri thức về bảo vệ Tổ quốc, bảo vệ

chủ quyền biển đảo Tổ quốc, cảnh giác với những âm mưu chống phá của các thế lực thù địch. Có thể nói rằng, để khơi dậy ở sinh viên YTBVCQBĐ thì người giảng viên lý luận chính trị trước hết phải là những người có đức trung thực, khiêm tốn, vị tha, nhân ái, khoan dung, thấm nhuần chất nhân văn trong ứng xử với đồng nghiệp, với sinh viên□ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo của nhà trường. Bên cạnh đó, người giảng viên phải là những người có lối sống giản dị, lành mạnh trong sáng, thực hiện quá trình tự phê bình và phê bình tốt. Bởi, họ là những người có sức ảnh hưởng đặc biệt và trực tiếp đối với sự phát triển nhân cách, niềm tin, lý tưởng của sinh viên.

2. Nội dung và hình thức khơi dậy ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo cho sinh viên Việt Nam hiện nay

2.1. Những nội dung khơi dậy ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo cho sinh viên hiện nay

Một là, khơi dậy tri thức bảo vệ chủ quyền biển đảo là nội dung cơ bản quan trọng hàng đầu, cấu thành YTBVCQBĐ của sinh viên. Đó là sự hiểu biết của sinh viên về những vấn đề cơ bản của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đặc biệt là những vấn đề lý luận về chủ nghĩa xã hội, về bảo vệ Tổ quốc XHCN, về lịch sử, truyền thống dân tộc, truyền thống lịch sử bảo vệ và xây dựng đất nước, truyền thống chống ngoại xâm của dân tộc, truyền thống của từng địa phương, cơ quan, truyền thống của từng dòng họ, gia đình□ Đó là sự hiểu biết về đất nước, về chủ nghĩa xã hội, nhận thức rõ độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, là sự lựa chọn của lịch sử Việt Nam, của Chủ tịch Hồ Chí Minh, của Đảng cộng sản Việt Nam và nhân dân ta, là con đường duy nhất đúng để đất nước phát triển và là mục tiêu hướng tới của dân tộc Việt Nam trong thời đại Hồ Chí Minh.

Khơi dậy YTBVCQBĐ cho sinh viên trong thời kỳ mới hiện nay cần quán triệt sâu sắc mục tiêu, nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc XHCN trong giai đoạn cách mạng mới. Ở Việt Nam hiện nay, mục tiêu bảo vệ Tổ quốc XHCN, bảo vệ chủ quyền biển đảo được đặt ra trong bối cảnh quốc tế đang có nhiều diễn biến phức tạp với các mâu thuẫn đan xen giữa các khuynh hướng, lực lượng. Đặc biệt, trước những âm mưu, thủ đoạn của kẻ thù chống phá cách mạng XHCN ở Việt Nam, trong đó thanh niên - sinh viên hiện đang là đối tượng tập trung chống phá của chúng. Cho nên, để bảo vệ vững chắc Tổ quốc cần giải quyết một cách sáng tạo, mềm dẻo, linh hoạt các vấn đề nảy sinh cho phù hợp với những điều kiện hoàn cảnh khách quan và chủ quan. Nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc

XHCN hiện nay đã được Hội nghị lần thứ tám Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa IX xác định: một là, bảo vệ vững chắc độc lập chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ; hai là, bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân và chế độ XHCN; ba là, bảo vệ sự nghiệp đổi mới, công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước; bốn là, bảo vệ lợi ích quốc gia, dân tộc; năm là, bảo vệ an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội và nền văn hóa; sáu là giữ vững ổn định chính trị và môi trường hòa bình, phát triển đất nước theo định hướng XHCN.

Hai là, khơi dậy YTBVCQBĐ cho sinh viên là khơi dậy tình cảm bảo vệ biển đảo của sinh viên. Đây là động lực quan trọng thúc họ tích cực, chủ động, tự giác học tập, rèn luyện để mở rộng, phát triển tri thức.

Tình cảm bảo vệ chủ quyền biển đảo của sinh viên là những rung động biểu hiện thái độ của họ đối với biển đảo quốc gia, đối với dân tộc, chế độ XHCN và sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc; là thái độ đối với nhiệm vụ được giao; là thái độ đối với chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch đã, đang chống phá cách mạng Việt Nam. Yếu tố tình cảm trong cấu trúc ý thức bảo vệ Tổ quốc của sinh viên được biểu hiện ở các trạng thái: yêu - ghét; vui - buồn; bi quan - lạc quan, v.v.. Biểu hiện tình cảm bảo vệ Tổ quốc của sinh viên là: lòng yêu quê hương, đất nước, yêu chế độ XHCN; vinh dự, tự hào là người con đất Việt, □con lạc cháu hồng, con rồng cháu tiên□ đoàn kết, gắn bó chặt chẽ với nhân dân; yêu mến nhân dân; tôn trọng, thương yêu, giúp đỡ mọi người; giữ gìn, bảo vệ của công; tinh thần cảnh giác cách mạng cao, lòng căm thù giặc sâu sắc. Khơi dậy tình cảm bảo vệ chủ quyền biển đảo cho sinh viên hiện nay chính là giáo dục, bồi dưỡng cho họ tình cảm trong sáng hướng đến hình thành ở họ niềm tin vững chắc vào sự thắng lợi của sự nghiệp đổi mới, sức mạnh của đất nước, của khối đại đoàn kết toàn dân tộc trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc XHCN, tạo điều kiện thuận lợi để mỗi sinh viên có điều kiện tham gia xây dựng và bảo vệ Tổ quốc XHCN; gắn bó sâu nặng với quê hương, đất nước và tương lai cuộc sống của họ.

Ba là, khơi dậy YTBVCQBĐ cho sinh viên là khơi dậy niềm tin bảo vệ chủ quyền biển đảo của sinh viên. Đây là động lực giúp họ luôn tự tin trong mọi hoạt động của mình. Đó chính là sự thừa nhận tính đúng đắn, sự cần thiết và khả năng tất thắng của sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN; tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam; của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; là niềm tin về sức mạnh chiến đấu của quân đội, nhất là niềm tin vào khả năng của vũ

khí, trang bị, kỹ thuật quân sự của quân đội ta, cùng với niềm tin vào nghệ thuật quân sự Việt Nam trong điều kiện có sự thay đổi về vũ khí, trang bị, kỹ thuật quân sự; sẵn sàng đánh thắng chiến tranh bằng vũ khí công nghệ cao, nếu kẻ thù liều lĩnh phát động xâm lược nước ta.

Khơi dậy niềm tin bảo vệ chủ quyền biển đảo cho sinh viên hiện nay là khơi dậy lý tưởng độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, tuyệt đối tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước. Để làm được điều đó cần phải tổ chức tuyên truyền, bồi dưỡng và giáo dục để giúp họ phát huy được tinh thần yêu nước nồng nàn, truyền thống đoàn kết, anh hùng bất khuất trong chiến đấu, truyền thống can đảm, thông minh, sáng tạo trong lao động sản xuất, ý chí quyết tâm thực hiện thắng lợi của sự nghiệp đổi mới, công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, khả năng giành thắng lợi, bảo vệ vững chắc biển đảo Tổ quốc trong điều kiện chiến tranh xâm lược công nghệ cao, âm mưu, thủ đoạn $\square$ diễn biến hòa bình $\square$ bạo loạn lật đổ của các thế lực thù địch. Trên cơ sở đó, tích cực tham gia các hoạt động giữ gìn an ninh, thiết thực góp phần xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

Bốn là, khơi dậy YTBVCQBĐ cho sinh viên là khơi dậy ý chí quyết tâm bảo vệ chủ quyền biển đảo của sinh viên. Đây là một trong những nội dung cơ bản biểu hiện sự tập trung khơi dậy YTBVCQBĐ của sinh viên. Ý chí quyết tâm này được thể hiện ở tinh thần sẵn sàng tham gia các nhiệm vụ quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc trong bất cứ hoàn cảnh nào cũng nêu cao tinh thần cảnh giác cách mạng và ý chí quyết tâm khắc phục mọi khó khăn, nhất là mặt trái kinh tế thị trường, luôn sẵn sàng nhận và hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ được giao. Luôn phát huy tinh thần và quyết tâm cao nhất, nêu cao tinh thần độc lập tự chủ, tự lực tự cường, tìm mọi biện pháp để vượt qua những khó khăn, ác liệt trong điều kiện chiến tranh xảy ra, trong quá trình thực hiện nhiệm vụ quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa, hoàn thành nhiệm vụ với chất lượng và hiệu quả cao nhất theo cương vị, chức trách của mình.

Khơi dậy YTBVCQBĐ cho sinh viên đồng thời cũng là khơi dậy ý thức xã hội chủ nghĩa, yêu Tổ quốc, yêu lao động, có đạo đức cách mạng trong sáng, có trình độ chuyên môn nghiệp vụ ngày càng cao, có bản lĩnh chính trị vững vàng, đáp ứng được sự phát triển của nền kinh tế tri thức, yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, kiên quyết đấu tranh chống các quan điểm tư tưởng, lối sống tư sản, thực dụng. Nâng cao ý chí quyết tâm cao trong công tác, học tập, rèn

luyện, tu dưỡng phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, trí tuệ, thể lực $\square$ để góp phần xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, tích cực tham gia phong trào thi đua yêu nước, các hoạt động giữ gìn an ninh chính trị, trật tự xã hội; chống các loại tội phạm và tệ nạn xã hội; các hoạt động củng cố, xây dựng nền quốc phòng toàn dân, thế trận chiến tranh nhân dân và an ninh nhân dân, đập tan mọi âm mưu, thủ đoạn chống phá của kẻ thù; sẵn sàng đi bất cứ nơi đâu, làm bất cứ nhiệm vụ gì khi Tổ quốc cần.

2.2. Những hình thức khơi dậy ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo cho sinh viên Việt Nam hiện nay

Hình thức khơi dậy YTBVCQBĐ cho sinh viên là cách thức tăng cường bồi dưỡng, giáo dục góp phần khơi dậy ở sinh viên tri thức, tình cảm, niềm tin và ý chí quyết tâm bảo vệ biển đảo quê hương, bảo vệ đất nước; bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa dân giàu nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng và văn minh, trong đó:

Một là, tăng cường giáo dục, tuyên truyền YTBVCQBĐ cho sinh viên trong thời kỳ mới hiện nay. Giáo dục, tuyên truyền không phải là hình thức, biện pháp mới và duy nhất. Thông qua tuyên truyền, giáo dục, bồi dưỡng tư tưởng, tình cảm, nâng cao nhận thức, tri thức qua đó củng cố niềm tin và ý chí quyết tâm bảo vệ chủ quyền biển đảo cho sinh viên. Chú trọng giáo dục và thống nhất về đối tượng và đối tác; nắm vững đường lối, quan điểm, yêu cầu của nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới; nâng cao ý thức trách nhiệm, tinh thần cảnh giác trong thực hiện nhiệm vụ quốc phòng, an ninh. Đồng thời, cần sử dụng linh hoạt các hình thức, biện pháp tuyên truyền, giáo dục YTBVCQBĐ cho sinh viên từ thông qua giảng dạy tuần sinh hoạt công dân đầu khóa đến công tác giảng dạy các môn lý luận chính trị, thông qua các hoạt động đoàn, hội nhằm nâng cao nhận thức, củng cố lập trường, quan điểm chính trị đúng đắn, tình cảm cách mạng trong sáng, có thái độ rõ ràng - ủng hộ cái tốt, đấu tranh phê phán cái xấu, ngăn chặn các tác động xấu của văn hóa ngoại lai xâm nhập vào nước ta, nhất là những tác động đến sinh viên - người chủ tương lai của đất nước.

Hai là, gắn công tác tuyên truyền, giáo dục với việc tổ chức các phong trào thi đua yêu nước trong sinh viên, qua đó khơi dậy YTBVCQBĐ cho sinh viên. Thi đua yêu nước là một động lực tinh thần to lớn tạo nên sức mạnh tổng hợp đưa công cuộc đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa tới thắng lợi mới.

Thi đua yêu nước phải có định hướng nhằm nâng cao tính tích cực rèn luyện học tập và bồi dưỡng những phẩm chất đạo đức hoàn thiện nhân cách của sinh viên

- người làm chủ đất nước đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp đổi mới. Thông qua các cuộc vận động thi đua đột kích để khơi dậy sức mạnh vô tận của tầng lớp thanh niên, nhất là sinh viên, tăng cường ý thức bảo vệ Tổ quốc cho họ. Ngày nay thi đua yêu nước là quyết tâm xây dựng và bảo vệ biển đảo Việt Nam xã hội chủ nghĩa, tích cực, chủ động hội nhập kinh tế với khu vực và thế giới trong sinh viên là hướng họ đến với phong trào học tập nâng cao nhận thức, giác ngộ lý tưởng cách mạng và thực hiện các chức năng, nhiệm vụ cách mạng một cách tích cực nhất.

Ba là, quá trình tự khơi dậy YTBVCQBĐ của bản thân sinh viên là hình thức quyết định trực tiếp phát triển YTBVCQBĐ của chính bản thân họ. YTBVCQBĐ của sinh viên được hình thành và phát triển khi sinh viên Việt Nam biết đặt lợi ích quốc gia, dân tộc lên trên lợi ích cá nhân trong bảo vệ Tổ quốc; tích cực tham gia các hoạt động giáo dục, rèn luyện trong thời gian học tập tại trường để nâng cao phẩm chất và năng lực, đáp ứng yêu cầu cao và toàn diện của sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc; tính chất tự giác, đúng đắn, vững chắc chiếm ưu thế, chiến thắng tính tự phát, phản khoa học, chưa vững chắc trong các yếu tố cấu thành ý thức bảo vệ Tổ quốc của sinh viên. Nhận thức và giải quyết tốt những vấn đề trên là nguồn gốc, động lực nhằm khơi dậy ý thức bảo vệ Tổ quốc của sinh viên.

3. Một số định hướng cho giảng viên triết học khơi dậy ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo cho sinh viên Việt Nam hiện nay

Một là, giảng viên phát huy vai trò là tấm gương để sinh viên noi theo. Có thể nói hành trang của người thầy nói chung và hành trang của người giảng viên trên giảng đường đại học nói riêng, ngoài kiến thức chuyên môn mà người thầy giảng dạy thì tài sản vô giá của người thầy đó là nhân cách người thầy, đó là tấm gương đạo đức có sức thuyết phục nhất đối với sinh viên. Về đẹp trí tuệ chỉ có thể được tỏa sáng trên nền tảng của một nhân cách, ở đó sự tận tâm của người thầy, cách ứng xử chuẩn mực và một tấm lòng đôn hậu, vị tha sẽ là sức cảm hóa lớn mà không có gì có thể thay thế được. Người giảng viên được sinh viên mến phục và kính trọng có sức giáo dục lớn, một sự giáo dục không lời mà đem lại hiệu quả cao. Vì thế người giảng viên phải luôn phấn đấu, rèn luyện, tu dưỡng đạo đức nhà giáo, thì tự thân sẽ có đóng góp vào sự nghiệp giáo dục đạo đức cho sinh viên. Các trường đại học, cao đẳng cần xác định nhiệm vụ của người giảng viên không chỉ là người truyền thụ kiến thức nghề nghiệp mà còn là tấm gương đạo đức để

sinh viên noi theo.

Hai là, cần trang bị những hiểu biết cần thiết về nội dung và hình thức khơi dậy ý thức bảo vệ biển đảo cho sinh viên, gắn những nội dung giáo dục với những ngành nghề cụ thể, không trình bày một cách chung chung, lý thuyết. Phải tìm ra những đặc trưng nghề nghiệp để có nội dung và hình thức khơi dậy ý thức bảo vệ biển đảo Tổ quốc của sinh viên cho phù hợp, thuyết phục.

Ba là, phải tiến hành một cách đồng bộ hoạt động giáo dục giữa các bộ phận trong trường với đội ngũ giảng viên; kết hợp học với hành, lý thuyết với rèn luyện trong thực tiễn phong trào; kết hợp giáo dục ở trên lớp, trong nhà trường với các hoạt động ngoại khóa, về nguồn; kết hợp nhà trường với gia đình và xã hội có như vậy thì hiệu quả của hoạt động giáo dục trong nhà trường khơi dậy ý thức bảo vệ chủ quyền biển đảo cho sinh viên mới có kết quả bền vững.

Như vậy, vai trò của giảng viên nói chung, người giảng viên triết học nói riêng hiện nay không chỉ là người truyền thụ kiến thức, mà còn là người định hướng giúp sinh viên phát huy được vai trò của họ trong quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Đúng như khẳng định của Chủ tịch Hồ Chí Minh không có thầy giáo thì không có giáo dục hay như cố Tổng Bí thư Lê Duẩn nhận xét: Đảng và nhân dân ta giao phó việc dạy dỗ con em mình cho các giáo viên, cũng là phó thác cho họ sứ mệnh đào tạo thế hệ tương lai cho cả dân tộc ta/.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Thị Tuyết Ba (2010), *Ý thức đạo đức trong điều kiện kinh tế thị trường ở Việt Nam hiện nay*, Nxb. Khoa học Xã hội, HN.
2. Bộ Tổng Tham mưu (2001), *Tài liệu bồi dưỡng kiến thức quốc phòng*, Nx. QĐND, Hà Nội.
3. Phạm Minh Hạc (1996), *Phát triển giáo dục, phát triển con người phục vụ phát triển xã hội - kinh tế*, Nxb. Khoa học Xã hội, HN.
4. Phan Ngọc Liên (2000), *Sứ học với việc giáo dục lòng yêu nước - quân sự cho thế hệ trẻ ngày nay*, Tạp chí Quốc phòng toàn dân.
5. Nguyễn Thế Long (2006), *Truyền thống gia đình & bản sắc dân tộc Việt Nam*, Truyền thống Đạo đức, Nxb. VHNT, HN.
6. Nguyễn Thị Ngân (2001), *Giáo dục ý thức quốc phòng cho toàn dân, một yêu cầu quan trọng hiện nay*, Tạp chí Quốc phòng toàn dân.
7. Phạm Trang (2001), *Mấy vấn đề về xây dựng nền quốc phòng toàn dân trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước*, Tạp chí Quốc phòng toàn dân.
8. Viện Khoa học Xã hội nhân văn quân sự (2003), *Nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong thời kỳ mới*, Nxb. QĐND, Hà Nội, 2003.